

Reformní pedagogika

PaedDr. Jana Škrabánková, Ph.D.

Reformní pedagogika (1900 – 1939)

- **Období začátku 20. století s těžištěm ve 20. a 30. letech**
- **Reformní pedagogika jako celosvětový jev**
 - **progresivismus** v anglosaských zemích
 - **aktivismus** v Itálii
 - **reformismus** v německy mluvících zemích
 - **nová výchova** ve frankofonním světě (Hnutí nových škol)

Reformní pedagogika – záměry

- **Požadavek především změnit školu, ale také životní styl**
- **Snaha nabídnout světu lepší společnost a školu**
- **Pedocentrismus jako základní orientace výchovy**
- **Změny byly omezeny pouze na základní školu**
- **Výchozí idea: volná škola (J. J. Rousseau)**

Principy reformní pedagogiky

- **Princip individualizace – každý má jiné možnosti**
- **Princip diferenciacie – kvalitativní a kvantitativní**
- **Princip samostatnosti a aktivity**
- **Projektová metoda, projektové vyučování, činná a pracovní škola**
- **Princip globalismu (jev jako celek), proti atomizaci učiva**

Někteří hlavní představitelé - vývoj ve světě

- **Cecile Reddie**, Abbotsholme, Anglie (1889)
- **Ellen Keyová**, Švédsko, Století dítěte (1900): reforma školy, nezůstane kámen na kameni
- **Gustav Wyneken** (1906) Wickersdorf, Německo
- **Marie Montessoriová** (1907) Řím, Itálie
- **Rudolf Steiner** (1919) Stuttgart, Německo

Někteří hlavní představitelé - vývoj ve světě

- **Carleton W. Washburne**, winnetská soustava ve Winnetce u Chicaga
- **Celestin Freinet** (1920) moderní škola, Francie
- **A. S. Neill** (1924) Summerhill school, Lime Regis (hrabství Suffolk) USA
- **Peter Petersen** (1927) Jena plan, Německo

Ovide Decroly (1907), Brusel, Belgie

- Životní vyučování, životní celky, vše, co dítě může vidět kolem sebe
- Pospolitá práce – kolektivní metoda
- Provází dítě etapami lidského života:
 - organismus s životními potřebami
 - sociální prostředí rodiny, školy, města, kraje, národa, lidstva
 - příroda (zvířata, rostliny, nerosty, hospodářský cyklus, vesmír)

Paul Geheeb (1910) Odenwaldská škola v Oberhambachu severně od Mannheimu

- **Školní obec – svobodná obec, škola uprostřed přírody v Porýní**
- **Asi 100 žáků od 5 do 18 let. 6 budov, jedna ústřední**
- **Žáci mají samosprávu a obec sami spravují – zahrada, elektrárna, žehlárna, ústřední topení, pořádek, čistota, vkus, dojem krásy a harmonie**
- **Rodiny dětí platí vysoké příspěvky**
- **Svobodná práce často bez učitele, starší se starají o 5-12 mladších**

Paul Geheeb (1910) Odenwaldská škola v Oberhambachu severně od Mannheimu

- **Dobré vztahy s ředitelem, všichni ho ctí, atmosféra je srdečná a přátelská**
- **Kurzy – na začátku měsíce se žáci hlásí do několika předmětů, věnují se jim celý měsíc nebo i několik měsíců**
- **Žáci si zvyknou učit se sami**
- **Zkoušení neexistuje, na závěrečné schůzi se skládají účty ze všeho, co žák udělal, za přítomnosti rodičů a hostů. Má něco jako portfolio.**

Helen Parkhurstová (1919) Dalton, USA

- **Nikoli systém, ale plán, aby se dal přizpůsobovat**
- **Samostatnost – spoléhání na sebe, rozhodování, svoboda –výběr, vlastní tempo, volba způsobu práce**
- **Spolupráce – možnost vybrat si, nemusí to být učitel, kdo vysvětluje**
- **Mnoho kompilací, cizích myšlenek, málo vlastní tvorby**
- **Učitel v pozadí**

Eduard Claparéde (1873 – 1940), Ženeva, Švýcarsko

- **Lékař a později profesor a ženevské univerzitě se zájmem o dětskou psychologii**
- **Další z protagonistů reformní pedagogiky, kdo preferoval činnou školu, jejíž podstatou byla aktivní činnost žáka**
- **Osvojení učiva má probíhat prostřednictvím praktických úkolů, které vedou k přemýšlení a k důkladnému pozorování okolí**
- **Seznamování se světem se děje za pomoci vlastního úsudku**

John Dewey (1859 – 1952), pracovní škola, progresivní výchova, Vermont, USA

- **Škola má být místem, kde se žije**
- **Životní učení – pospolitost, duch volné sdílnosti, výměny myšlenek, úspěchů i chyb**

- **Organizace školy:**

přízemí: kuchyně a jídelna, dílny pro truhlářství, krejčovství, kuchařství, tkaní

uprostřed je muzeum a knihovna. Ta je současně klubovnou, přednáškovou místností, kde se stýká praxe z dílen s teorií v knihách

horní patro: pracovny pro biologii, fyziku, chemii, výtvarné práce a umění

John Dewey (1859 – 1952), pracovní škola, progresivní výchova, Vermont, USA

- **Přízemí je prvním stupněm poznání, sensorické, styk s materiálem**
- **První patro: dílna imaginativních schopností žáka, syntéza zkušeností a názorů v různých okruzích žákovy školní práce**
- **Kniha – nesmí být zástupcem zkušenosti, ale je potřebná při jejím šíření**
- **Projektová metoda: skupiny, každá volí činnost – hra, dramatizace, pozorování přírody, ruční práce, návštěva továrny, soudu, parlamentu.**
- **Skutečná účast na pracích a provozu, někdy skládají i zkoušky**

Antipedagogika

- **ve světě a u nás v 60. a 70. letech 20. století**

Někteří hlavní představitelé - vývoj u nás

- **1918 – vznik samostatného Československa**
- Na počátku 20. století vzniklo tolik myšlenkových proudů a bylo realizováno tolik nápadů, že není lehké rozdělit je tak, aby toto třídění obsahovalo přesnou a zároveň úplnou informaci o této době plné pedagogického entusiasmu
- **1920 – 1. učitelský sjezd v Praze - učitelé se shodli na požadavku svobody dítěte i učitele a jeho pedagogické činnosti**

I. 20. léta 20. století – romanticky orientovaný proud

- **Mnoho myšlenkových proudů a realizovaných nápadů – není možné přesné rozdělení**
- **F. Bakule – Malá Skála u Turnova 1902-1913**
- **B. Hrejsová – Strážnice, 1918 – 1930**
- **F. Mužík – Praha 1921 – 1924**
- **E. Štorch – Dětská farma, 1926 – 1930 Praha**
- **J. Bartoň – 1910 – 1925 Brno-Husovice**
- **F. Krch, L. Havránek a L. Švarc – Horní Krnsko, Mladá Boleslav 1919 – 1924**

II. Snahy o vědecky založenou reformu celého školství, převládly ve 30. letech

- **Snahy o reformu školy, nová kvalita pedagogických pokusů – prosazení vědeckých základů pedagogiky**
- **Pražské křídlo reformní pedagogiky v čele s Václavem Příhodou**
- **Brněnské křídlo vedené prof. Otokarem Chlupem**
- **Školy pokusné (ověřování Příhodových návrhů, příprava nových učebnic, osnov a pomůcek)**
- **Školy reformní (jejich vliv už nebyl tak výrazný, novoty osvědčené na pokusných školách se měly ověřovat na školách reformních)**

Plán školské reformy

- **Zlepšit život celé společnosti**
- **Racionalizace školského systému**
 - **jednotná škola, třístupňová (obecná, komenium, atheneum)**
 - **pracovní škola**
 - **společenská škola**

Plán školské reformy

- **vnitřní motivace k učení**
- **metody podporující samočinnost žáků**
- **problémové vyučování**
- **daltonský plán**
- **projektové vyučování**
- **výchova k samostatnosti**

Plán školské reformy

- **žakovská samospráva**
- **společné řešení problémů školy**
- **školní časopisy**
- **exkurze**
- **individuální vyučování (respekt k potřebám jedince)**
- **kolektivní výchova (sociální výchova)**